

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Nationalism i en globaliserad värld

En studie av Sverigedemokraternas nationalistiska ideologi

Kandidatuppsats i statsvetenskap
Statsvetenskapliga institutionen
HT 2011

Klara Ljungberg
Handledare: Andreas Johansson Heinö
Antal ord: 9967

Abstract

Syftet med denna uppsats är att undersöka Sverigedemokraternas nationalistiska ideologi, och förändringar i denna utifrån dess tre senaste parti- och principprogram från 1999, 2003 och 2011. Partiet har gått framåt i varje val och nådde i valet 2010 över fyraprocentsspärren och fick en plats i Sveriges parlament. Detta trots att omvärlden har präglats av globalisering, där internationella samarbetsorgan fått större maktbefogenheter och staterna tenderar att slutas samman i civilisationer, varpå nationalstaternas identitetsbärande roll inskränkts.

Studien har utgjorts av en innehållslig idéanalys där programmen jämförts mot två idealtyper. Den ena har då baserats på Samuel P Huntingtons teori om en ny världsordning med nya kulturbaserade identifikationsmönster som sträcker sig utanför nationalstaternas territoriella gränser. Den andra idealtypen har sin utgångspunkt i den revolutionära nationalismen där identifikationen är strikt begränsad till nationalstaten och dess homogena befolkning.

Syftet med denna metod är att se om partiets politik också intagit en mer civilisatorisk karaktär likt den som Huntington förespråkar i sin teori, eller om politiken kan liknas mer vid den revolutionära formen av nationalism.

Resultatet från studien har visat på vissa förändringar mot ett civilisatoriskt resonemang. Detta genom att identifikationen har lyfts upp från att enbart innefatta Sverige och de nordiska länderna, till att inkludera en europeisk och västerländsk kulturgemenskap. Huruvida dessa förändringar är reella eller enbart förskönande omskrivningar av en nationalistisk politik är svårt att avgöra, dock verkar det i linje med tidigare forskares resonemang om invandringsfientliga partier som på senare tid anpassat sin politik till rådande politiska klimat för att vinna bredare väljarstöd.

Innehåll

Abstract	1
1 Inledning	3
1.2 Aktuell forskning.....	6
1.3 Problemformulering och syfte.....	7
1.4 Avgränsningar.....	7
1.5 Frågeställningar.....	8
1.6 Disposition.....	8
2 Metod	8
2.1 Innehållslig idéanalys.....	8
2.2 Analysverktyg.....	9
2.3 Materialval.....	10
2.5 Idealtyper.....	11
2.5.1 Makronationalistisk idealtyp.....	11
2.5.2 Nationalistisk idealtyp.....	13
3 Resultatredovisning	15
3.1 Sverigedemokraternas Partiprogram 1999.....	15
3.2 Sverigedemokraternas Principprogram 2003.....	18
3.3 Sverigedemokraternas Principprogram 2011.....	20
4 Analys	23
4.1 Makronationalistisk idealtyp.....	23
4.2 Nationalistisk idealtyp.....	25
5 Slutsats	26
5.1 Frågeställningar.....	26
5.2 Sammanfattande reflektioner.....	27
5.3 Förslag till vidare forskning.....	29
6 Referenser	30

1 Inledning

Invandringsfientliga partier har under de senaste årtiondena haft allt större politiska framgångar på flera håll i Europa. Idag har 19 av partierna uppnått parlamentarisk ställning i sina respektive länder, 15 partier sitter dessutom representerade i Europaparlamentet (Bjurwald, 2011:309). Sverige utgjorde länge ett undantag då inget invandringsfientligt parti lyckats uppnå parlamentarisk ställning bortsett från Ny Demokratis snabba uppgång och fall 1991-1994. Situationen har dock förändrats. I riksdagsvalet 2010 valde 5,7 procent av Sveriges väljare att lägga sin röst på Sverigedemokraterna. Detta innebär att partiet intog en parlamentarisk ställning för första gången sedan partiet officiellt grundades 1988.

Under de 22 år som gått sedan partistarten har det politiska klimatet varierat, både i Sverige och i Världen. 1988 präglades den internationella politiken av en polariserad världsordning där Sovjetunionen och USA stod som tydliga representanter för öst och väst. Tiden efter Sovjetunionens fall har dock präglats av en förändrad världsordning där kontakten med andra stater har blivit mer frekvent än tidigare. Ökad medvetenhet kring globala problem som miljöförstöring och kapprustning kräver internationella åtgärder vilket lett till att maktbefogenheter flyttats till överstatliga och transnationella organisationer. Denna era av ökad globalisering har definierats på olika sätt av olika forskare. Björn Hettne talar om den post-westfaliska eran där nationalstaterna befinner sig i kris och där globala krafter minskar nationalstaternas reella makt. Att invandringsfientliga partier uppnår politiska framgångar i Europa under denna period kan tyckas paradoxalt eftersom de tenderar att basera sin politik på någon form av nationalistiska värdegrunder som tar fasta på nationalstatens storhet och politiska oberoende (Hettne, 1998).

Denna påstådda försvagning av nationalstaterna hävdas ha uppstått i samband med en större gruppmedvetenhet på internationell nivå. Detta har då fört de forna nationalstaterna samman i civilisatoriska grupperingar baserade på kulturella likheter. Samuel P Huntington förutspådde detta skifte i sin teori om *Civilisationernas kamp* (1993). Han hävdar att den ekonomiska moderniseringen och den ökade kontakten med andra stater bidrar till ett försvagande av den lokala, nationella identiteten och ett skapande av en gemensam civilisationsidentitet. Den egna nationalstatens roll som källa till identifikation försvagas i och med denna ökade globalisering. Gruppmedvetenheten skapar också en tydlig uppdelning mellan de olika civilisationerna, och det är just i skiljelinjerna mellan dessa civilisationer som konflikter förväntas uppstå. Han beskriver det som att ideologiernas kamp var över i och med Kalla Krigets slut och istället har ersatts av en kamp mellan världens civilisationer, och då i synnerhet mellan den västerländska och övriga icke-

västerländska civilisationer (Huntington, 1993).

Denna studie har sin utgångspunkt i denna förändring av nationalstatens roll som identitetsbärare, och söker reda ut hur ett nationalistiskt, invandringsfientligt parti förhåller sig till denna förändring. Jag har ingående granskat Sverigedemokraternas officiella parti- och principprogram från 1999 fram till det senaste principprogrammet som publicerades 2011. Detta för att få exempel på hur ett nationalistiskt, invandringsfientligt parti hanterar den era av globalisering och civilisatoriskt identitetsskapande som ovannämnda forskare hävdar präglar denna tidsperiod. Förhoppningen är att få se exempel på vad som händer med nationalismens karaktär när den utövas på en politisk spelplan som präglas allt mer av internationella samarbeten, samt idé- och kulturutbyten. Denna form av globalisering där det uppstår gränsöverskridande enheter baserade på kulturella likheter har kommit att kallas makronationalism. Thomas Hegghammer skrev en artikel i New York Times kring detta fenomen som publicerades strax efter terrorattentaten i Oslo 2011. Han beskriver där makronationalism som en form av nationalism som knyter samman nationalstater genom gemensamma identiteter. Han hävdar vidare att i den extremare formen av makronationalism upplevs det egna folket vara under attack och därmed i behov att försvara sig. Fenomenet har man kunnat se exempel på i Al Qaedas terrorattacker men även i islamfientliga rörelser som Couterjihad och Jihad Watch. De olika grupperna förenas då inte enbart utifrån gemensamma identiteter utan även utifrån gemensamma fiender. (Hegghammer, 2011).

Huruvida det är möjligt att sätta en gemensam etikett på dessa invandringsfientliga partier råder det delade uppfattningar om. Både deras ursprung, utveckling och ideologi skiljer sig åt men de förenas i allmänhet av ett invandringsmotstånd, och då i synnerhet av ett motstånd mot utomeuropeisk invandring. Partierna omnämns på flera olika sätt men jag har i denna studie valt att använda mig av termen Radikala Högerpopulistiska (RHP) partier. Jag använder mig då av Jens Rydgrens definition då jag upplever den sammanfatta partiernas gemensamma kärna och förhållande gentemot det politiska etablissemanget, men utan att göra några större generaliseringar av deras politik i övrigt. Han hävdar att RHP-partier:

kännetecknas av att de delar den fundamentala ideologiska kärnan av etniskt-nationalistisk främlingsfientlighet (som är baserad på den så kallade etno-pluralistiska doktrinen) och en populism riktad mot det politiska etablissemanget (Rydgren 2005:8)

Den etno-pluralistiska doktrinen som Rydgren nämner har sitt ursprung i den nya högern i Frankrike på 1970-talet och kännetecknas av en ny form av kulturell rasism. Rasbiologiska argument övergavs då och ersattes av ett motstånd mot det mångkulturella samhället och

uppfattningen att olika kulturella grupper måste hållas åtskilda (Rydgren, 2005:17). Denna doktrin är högaktuell än idag. Stora delar av motståndet mot invandringen fokuserar på påstådda negativa effekter av mångkulturalism och de negativa effekter som hävdas uppstå när olika kulturer tvingas samexistera. Motsättningar gällande bland annat kvinnosyn och rättsuppfattningar hävdas skapa konflikter och riskerar att försvaga den ursprungliga kulturen, detta gör en mix av olika kulturer till något icke-önskvärt. Ett annat argument som tenderar att föras fram är det så kallade välfärdschauvinistiska argumentet som tar fasta på kostnaderna för invandringen, och hävdar att de välfärdstjänster som samhället erbjuder enbart ska åtnjutas av nationens ursprungliga medborgare (Lodenius, 2011:50–64).

Denna välfärdschauvinism och det mångkulturella motståndet har vuxit fram successivt och ersatt andra former av antietablissemangs-rörelser. Tiden efter andra världskriget fram till idag har av flera forskare och författare, bland andra Anna-Lena Lodenius (2011) delats in i *fyra övergripande utvecklingsperioder*:

Den första perioden sträcker sig tillbaka till efterkrigstiden då övervintrade fascist- och nazistgrupper sökte organisera sig. Tyskland och Italien var starkast framträdande under denna period, men även i Sverige gjordes ansträngningar för att reorganisera de fascistiska och nazistiska rörelserna bland annat genom Nysvenska Rörelsen under ledning av Per Engdahl. Under *den andra perioden*, som var som tydligast under 60- och 70-talen, bildades flera så kallade protest- och missnöjespartier som uppstod som en reaktion mot de etablerade partiernas sätt att hantera ländernas ekonomi och välfärdsfördelning. Dansk Folkeparti och Fremskrittspartiet har sina rötter i denna period. *Den tredje perioden* sträcker sig över 80-talet och kännetecknas av ett ökat väljarstöd för RHP-partierna och att motståndet mot invandring och mångkultur hamnar i fokus. Några RHP-partier börjar även komma in i sina respektive länders parlament under denna period. *Den fjärde och senaste perioden* hade sin start under 90-talet och hävdas gälla än idag, partierna har under denna tid fått ökad legitimitet och som tidigare nämnts en plats i fler av ländernas parlament. Denna senare form av högerpopulism där partierna nått politiskt inflytande har också präglats av en mer välorganiserad politisk rörelse som visat sig vara lyhörd för rådande politiska stämningar. Värdeladdade symboler som hakkors och uniformer har tagits bort och även retoriken har blivit mer nedtonad för att passa in de aktuella ländernas politiska sfär. Den etno-pluralistiska doktrinen har inneburit att teorier om olika rasers överlägsenhet har övergivits och istället ersatts med nationalistiska resonemang och begrepp om en ”Europeisk kulturgemenskap” och ”patriotism” (Lodenius & Larsson, 1994:7-9).

Det är förändringarna under denna senare tidsperiod, som sträcker sig från 1990-talet fram till dagens situation där flertalet RHP-partier utövar politiskt inflytande i sina respektive länder och även i EU-parlamentet, som jag valt att fokusera i denna studie. Jag har då valt att fokusera på Sverigedemokraterna då de länge stod utanför det parlamentariska inflytandet men sedan 90-talet gått stadigt framåt i varje val. De förändringar jag i synnerhet valt att studera kretsar kring förändringar i partiets nationalistiska karaktär och hur den har utvecklats sedan tiden runt millennieskiftet då partiet kan hävdas ha haft sitt första stora valgenombrott. Jag kommer att fokusera hur den nationalistiska politiken eventuellt förändras i ett samhälle som kännetecknas av ökad globalisering. Då enheten för identifikation i den nationalistiska ideologin utgörs av en homogen nationalstat så vore det intressant att studera eventuella förändringar i denna, när nationalstaterna upplöses till fördel för gränsöverskridande civilisatoriska och makronationalistiska gemenskaper.

1.2 Aktuell forskning

Min studie har sin utgångspunkt i tidigare studier som har gjorts för att söka förklara den senaste tidens framgångar och ökade acceptans för RHP-partier. Pontus Mattsson, Anna-Lena Lodenius, Stieg Larsson, Anders Hellström, Niklas Orrenius och Daniel Poohl med flera andra medarbetare på tidskriften Expo har gjort flertalet kritiska granskningar av Sverigedemokraternas bakgrund och aktuella politik (2010) Till dessa studier hör *Sverigedemokraterna in på bara skinnet* (Mattsson, 2010) *Extremhögern* (Larsson & Lodenius, 1994) *Slaget om Svenskheten* (Lodenius, 2009), *Krutdurk Europa* (Lodenius, 2011), *Ut ur skuggan, en kritisk granskning av Sverigedemokraterna* (Ekman & Poohl, 2010) *Vi är de goda* (Hellström, 2010) *Jag är inte rabiatt, jag äter pizza* (Orrenius, 2010). Även Jens Rydgren och Lisa Bjurwald har gjort flera studier av framväxten av de radikala högerpopulistiska partierna både i Sverige och i övriga Europa (2005, 2011). Det har skrivits dussintals böcker på svenska om partiets historia, bakgrund och politiska förslag. Dock har ingen av dessa böcker haft det fokus jag har i denna uppsats, det vill säga på de nationalistiska idéernas utveckling i partiet, och hur dessa kommit att förändras sedan slutet på 1990-talet. Den studie som ligger närmast mitt område är Anton Janssons masteruppsats (2010) som undersöker det paradoxala i att Sverigedemokraterna ständigt hävdar sig stå upp för liberala kärnvärden samtidigt som de utgör ett nationalkonservativt parti.

De ovannämnda forskarna Björn Hettne (1998, 2005) och Samuel P Huntington (1993, 2006) har med sina teorier om den post-westfaliska respektive civilisatoriska världsordningen utgjort viktiga baser i mitt teoriskapande om en gränsöverskridande identitetskonstruktion och

makronationalismen. Mina studier av den traditionella nationalistiska ideologin är huvudsakligen hämtade från Reidar Larssons forskning av politiska ideologier från 2006, samt Hettnes studier av nationalismens historia (1998).

1.3 Problemformulering och syfte

Mycket fokus i studier som behandlar RHP-partier ligger just på orsaker till partiernas framgångar och kritiska granskningar av dess politik. Något som dock inte verkar ha tillägnats lika stort fokus i forskningen är studier av hur RHP-partiernas nationalistiska resonemang förhåller sig till den ökade globaliseringen. Globaliseringen har använts som förklaring till partiernas framgångar, men man har inte försökt förstå partiernas idéer genom den ökade globaliseringen. Hettnes och Huntingtons post-westfaliska och civilisatoriska teorier belyser en ny form av identifikation som sträcker sig utanför staternas territoriella gränser. Rimliga resultat av en studie av ett västeuropeiskt RHP-partis nationalistiska resonemang, skulle därför kunna visa på en enhet för identifikation som innefattar hela Europa och den västerländska civilisationen, och att de hot som tidigare målades upp mot en egna nationella enheten nu hävdas hota hela den västerländska civilisationen. Detta till följd av en intensifierad globalisering. Ett annat möjligt resultat är att RHP-partiet, som en reaktion mot den civilisatoriska teorin om ökad globalisering, sluter sig än mer för att skydda sin nationella identitet mot alla former av gränsöverskridande influenser. Oavsett om de kommer från kulturellt liknande länder eller ej.

Mot bakgrund av denna teori om nationalstaternas minskande betydelse och då i synnerhet Huntingtons teori om en ny världsordning så kommer jag att undersöka den nationalistiska politik som förts fram av Sverigedemokraterna under den fjärde utvecklingsfasen. Jag kommer då undersöka om man formar en enhet för identifikation som sträcker sig bortom Sveriges territoriella gränser, eller om denna enhet enbart utgörs av den nationella och territoriella svenska. Syftet med denna uppsats är således att undersöka hur nationalismen i Sverigedemokraternas politik förändrats under den ovannämnda senaste utvecklingsperioden som sträcker sig från slutet av 90-talet fram till idag. Och då fokusera på partiets syn på enheten för identifikation, enhetens karaktärsdrag samt de hot som målas upp mot denna enhet.

1.4 Avgränsningar

Jag har valt att avgränsa min undersökning till Sverigedemokraternas utveckling sedan 1999. Att jag valt denna tidsperiod har flera anledningar. Dels så upplever jag det vara intressant att inleda med att studera 1999 års partiprogram då det var det som låg till grund för det första stora valgenombrottet i valet 2002 (Sverigedemokraterna, 2011), och dels så upplever jag tiden före detta

valgenombrott mindre relevant för denna studie, då partiet fortfarande var mycket litet och uppnådde valresultat långt ifrån fyraprocentsspärren för att väljas in i riksdagen. Det är också under tiden efter detta valgenombrott som ovannämnda era av makronationalistiska resonemang är som mest påtaglig varpå en studie av nationalismens utveckling under denna period blir än mer intressant. Att partiet kommit in i Sveriges riksdag och haft sina första landsdagar under denna period gör tiden efter 1999 än mer aktuell.

1.5 Frågeställningar

Mot denna teoretiska bakgrund om ett gränsöverskridande identitetsskapande och inom ovannämnda avgränsningar så är min ambition att denna studie ska besvara följande frågeställningar;

- 1. Vilken är enligt Sverigedemokraterna den primära enheten för gemensam identifikation?**
- 2. Vilka är de främsta markörerna för denna enhet?**
- 3. Vad upplevs utgöra de viktigaste hoten mot denna enhet?**

1.6 Disposition

Jag kommer nedan att redogöra för min metod och det analysverktyg jag har använt mig av i bearbetningen av mitt material. Detta avsnitt innehåller även en beskrivning av det material jag kommer gå igenom. Jag kommer sedan med utgångspunkt i mitt analysverktyg att gå igenom de partiprogram som utgör mitt material. Därefter följer en analys där jag utifrån denna genomgång söker fastställa hur partiets nationalistiska idéer beskrivs i programmen och i vilken riktning partiet verkar ha utvecklats. Sedan redogörs för svaren på studiens ursprungliga frågeställning, följt av egna reflektioner. Slutligen ges förslag på vidare forskning inom detta område.

2 Metod

2.1 Innehållslig idéanalys

Studien kommer att utgöras av en *innehållslig idéanalys*. Denna analysform beskrivs av Bergström och Boréus (2000) som ett sökande efter logiken i en politisk ideologisk argumentation. Målsättningen för en sådan analys är att presentera så stor klarhet som möjligt kring vad som sägs inom ett visst politiskt område. Varpå den upplevs relevant för min studie då jag syftar till att undersöka partiets nationalistiska argumentation. Ambitionen är att studera de parti- och principprogram som publicerades under den angivna mätperioden. Argumentationen som där

behandlar min frågeställning kommer sedan knytas samman för att söka identifiera förändringar i partiets nationalistiska karaktär.

2.2 Analysverktyg

Analysverktyget utgörs av två idealtyper. Den första har sin utgångspunkt i Samuel P Huntingtons teori om en ny världsordning och civilisatoriska identifikations- och konfliktmönster. Jag kommer då att använda mig av en idealtypisk föreställning där nationalstaternas betydelse minskar och staterna istället sluter sig samman i civilisationer vilket resulterar i en makronationalistiskt inriktad politik där identifikationen sträcker sig utanför den egna statens territoriella gränser. För att inte utesluta att partiernas politik skulle ha rört sig i motsatt riktning så kommer jag att konstruera en andra idealtyp som är baserad på den revolutionära nationalismen, främst beskriven av Reidar Larsson (2006). Idealtyperna har sin utgångspunkt i dessa etablerade teorier men är konstruerade av mig för att utgöra en användbar makronationalistisk-nationalistisk skala för undersökning av partiets ideologiska utveckling.

Max Weber är framstående inom användandet av idealtyper som analysinstrument. Han använde idealtyper för att söka renodla egenskaperna hos de företeelser som analyseras och utifrån dessa forma hypoteser, men själva idealtypen är inte av normativ karaktär utan bör ses som en abstrakt modell som inte förväntas förekomma i verkligheten. I denna studie har jag använt mig av en något annorlunda form av idealtyp som är formulerad av Bergström och Boréus, (2000) syftet med denna sorts idealtyper är att återskapa och redogöra för idésystem i det material jag kommer att studera. Idealtyperna kommer att delas in i tre analysdimensioner som kommer att fungera som raster vilka läggs över mitt textmaterial, för att underlätta en uppdelning av det som sägs antingen i det nationalistiska, eller i det makro-nationalistiska idealtypiska facket. Jag är dock medveten om att det kan förekomma företeelser i texten som visar sig inte passa in på någon av idealtyperna eller som kan liknas vid båda två. Syftet är dock att studierna av ovannämnda företeelser tillsammans kommer kunna relateras till den ena idealtypen i högre utsträckning än den andra.

Jag har valt att använda mig av dessa polära idealtyper som analysinstrument för att se på eventuella förändringar i partiets politik under den tidsperiod som studeras, samt för att se i vilken riktning partiet har rört sig på den makronationalistiska-nationalistiska skalan som idealtyperna utgör. Bergström och Boréus hävdar nämligen att resultaten från en studie som utgår från idealtyper rimligtvis kan visa på att en av idealtyperna stämmer bättre överens med företeelserna som studeras än den andra (2000:160). Jag är dock högst medveten i min studie om att dessa idealtyper är abstrakta och i sin rena form inte förväntas förekomma i verkligheten. Ambitionen är istället att se

om partiet rört sig i någon specifik riktning eller om det rentav visar tendenser från båda idealtyperna.

De företeelser som först kommer granskas är synen på den primära enheten för identifikation. Detta upplever jag relevant då den makronationalistiska idealtypen visar på att denna har förändrats från att utgöras av en nationell, till en civilisatorisk identitet. Sedan kommer jag att se på hur denna enhet kännetecknas och vilka som hävdas vara de mest relevanta markörerna. Bland dessa kännetecken innefattas även en granskning av möjligheterna till förändring av denna enhet. Den nationalistiska idealtypen visar nämligen på en fast, konstant enhet för identifikation medan den makronationalistiska beskriver mer föränderliga identifikationsenheter. Slutligen kommer jag att undersöka vad som hävdas utgöra det största hotet mot denna enhet. Dessa tre analysdimensioner kommer jag att redogöra för tydligare under respektive idealtyp.

2.3 Materialval

Det material jag använt mig av i min undersökning är partiprogrammet från 1999 samt principprogrammen från 2003 och 2011. Det första programmet från 1999 var det officiella partiprogrammet vid partiets valgenombrott 2002. Programmet från 2003 har reviderats 2005 och blev därmed det första programmet med ny partisymbol och ledorden ”Trygghet och Tradition”. Det var även detta program som var det officiella principprogrammet vid valet 2010 där partiet kom in i riksdagen. Det senaste programmet är från 2011 och är av hög relevans för min studie då partiet officiellt bytt sin ideologiska beteckning från nationalism till socialkonservatism.

Dessa program utgör den officiella riktningen på partiets politik och är därför relevanta att undersöka utifrån studiens syfte och frågeställning. Det har även publicerats ytterligare sakpolitiska program under denna mätperiod som jag valt att inte inkludera i min studie då de anger partiets riktning på specifika politiska områden. Vad jag valt att studera är partiets allmänna ideologiska position, och denna presenteras som tydligast i dess parti- och principprogram. Alla studerade program, och då i synnerhet det senaste, är omfattande och har erbjudit material som jag upplever fullt tillräckligt för att besvara undersökningens frågeställning. Programmen är dock inte enhetligt utformade vilket kan vara problematiskt vid en jämförelse. Men jag upplever ändå att man kunnat skönja mer eller mindre framstående ställningstaganden på respektive analysområde.¹

¹ Jag har i min studie sökt befästa skillnaden mellan ett partiprogram och ett principprogram utan att finna något entydligt svar. Men i detta fall upplever jag de studerade principprogrammen vara av mer ideologisk karaktär medan partiprogrammet är en mer konkret handlingsplan för partiets politik. Men detta innebär inte att denna uppdelning gäller för andra princip- och partiprogram

2.5 Idealtyper

2.5.1 Makronationalistisk idealtyp

Denna idealtyp bygger på Samuel P Huntingtons teori som först uppmärksammades i artikeln *The Clash of Civilizations* (1993), och sedan utvecklades i boken *Civilisationernas kamp: Mot en ny världsordning* (2006). Han beskriver där en ny världsordning där nationalstaternas betydelse minskar och nationernas identiteter istället knyts till någon av de stora civilisationerna. Civilisationerna utgör den högsta kulturella grupperingen som baseras på gemensamma element som religion, historia, språk, institutioner, värderingar samt relationerna mellan människorna och de statliga institutionerna inom samhället. Huntington pekar på flera orsaker till den ökade civilisationsmedvetenheten, främst lyfts den ökade globaliseringen fram som bidragande faktor. Likheter och olikheter mellan världens olika samhällen framträder tydligare vilket skapar en större medvetenhet kring vilka som är ”vi” och vilka som är ”dom”. Huntington hävdar att känslan av civilisationstillhörighet kommer att förstärkas och då även risken för konflikter i skiljelinjerna mellan civilisationerna, främst skiljelinjen mellan den Västerländska och den Islamiska civilisationen (Huntington, 1993: 30-31). Den makro-nationalistiska idealtypen har fokus på denna civilisationsmedvetenhet där ett värnande om den egna civilisationen får allt större utrymme och nationalstaten ges minskad betydelse. En närmare beskrivning om idealtypens kännetecken inom de specifika analysdimensionerna följer nedan.

Primär enhet för identifikation

Nationalstatens roll som enhet för identifikation har i denna idealtyp genomgått betydande förändringar under den senare halvan av 1900-talet. Denna period har omnämnts som den post-westfaliska eran där en intensifierad globalisering och internationalisering skapat nya förutsättningar för nationalstaterna att bibehålla sin suveränitet och de territoriella gränserna ges en minskad betydelse. Symboliskt sett kan denna era hävdas ha sin början vid Romfördraget år 1957 där den ekonomiska gemenskapen upprättades (Hettne, 1998). När nationalstaterna går samman i gemensamma civilisationer ges den nationella identiteten minskad betydelse till fördel för den civilisatoriska identiteten. Stabiliteten och homogeniteten i dessa civilisatoriska identiteter kan variera, men de har gemensamt att tidigare nationella angelägenheter nu har lyfts upp till att beröra hela civilisationen vilket försvagar de enskilda nationalstaternas funktion som identitetsbärare. Civilisationerna är dock inga federala stater, utan sammanslutningar av mer eller mindre suveräna nationalstater. Därmed så har nationalstaternas suveränitet inte upphört helt, utan snarare har de intagit en viktig komponent i större kulturella gemenskaper (Huntington, 2006)

Markörer för enheten

Kulturen tillskrivs en grundläggande betydelse för den civilisatoriska identiteten. Det är kulturella likheter som för nationer samman till civilisationer, och kulturella olikheter som markerar skillnader i civilisationerna emellan. Det är också i gränslandet mellan dessa kulturella grupperingar som konflikter kommer uppstå. Dagens politiska gränsdragningar tenderar allt mer att stämma överens med kulturella variationer, då främst baserade på religion. Frågan om kulturell identitet och grupptillhörighet är idag långt mycket mer central än ideologiska frågor om vems sida man står på. Dessa förändringar hävdar Huntington beror på den ökade globaliseringen som har medfört en intensivare kontakt mellan människor. Invånare i europeiska länder identifierar sig i allt högre utsträckning som européer och västerlänningar, ryssar tenderar att identifiera sig med ortodoxa folk i Östeuropa, och muslimer i Mellanöstern visar sitt stöd för muslimer i forna Jugoslavien. Denna ökade medvetenhet om kulturell tillhörighet skapar också ett utökat behov av att försvara sin kulturella identitet mot andra civilisationer. Möjligheterna att förhålla sig neutral i en konflikt har förändrats då den gemensamma kulturella identiteten automatiskt skapar allianser i konflikter. Detta skiljer sig tydligt från tiden under Kalla Kriget när staterna kunde välja att antingen alliera sig med USA, Sovjet eller förhålla sig neutrala (Huntington, 1993:24ff)

Det är ett viktigt karaktärsdrag i denna enhet att civilisationerna är föränderliga, den civilisationsuppdelning som Huntington har gjort är på inget sätt cementerad för all framtid utan kan komma att omstöpas till följd av konflikter och identitetsförändringar. Huntington beskriver länder som Turkiet och Mexiko som så kallade *torn countries* vars samhällen är splittrade i frågan om vilken civilisation de bör tillhöra. Dessa länder har förmågan att uppgå i en annan civilisation om majoriteten av befolkningen och landets styrande elit accepterar detta. Dessutom krävs att den nya civilisationen accepterar och identifierar sig med det nya landet för att det till fullo ska kunna uppgå i den nya civilisationen (Huntington, 1993:42–44).

Upplevd hotbild

Genom dessa kulturbaserade grupperingar växer det också fram en tydligare bild om vilka som inte hör till den egna civilisationen. Konflikter kommer fortfarande kunna uppstå inom civilisationerna själva men det reella hotet utgörs av kulturellt baserade konflikter som uppstår mellan civilisationerna. Dessa konflikter kommer också att inta långt mycket större proportioner än de mellanstatliga konflikterna då det per automatik blir större delar av världen som är inblandade än vid mellanstatliga och inbördeskonflikter. I allmänhet framställs skiljelinjen mellan den västerländska civilisationen och övriga civilisationer som mest konfliktfylld, och då i synnerhet

skiljelinjen mellan den islamska och den västerländska. Detta är en konflikt som sträcker sig långt bak i tiden och hade en viktig pik i och med Gulfkriget 1990 men har aktualiserats ytterligare bland annat i och med attentaten den elfte september 2001. Orsakerna är flera och intensiteten i konflikten har också varierat över tid. Huntington verkar dock övertygad om att detta konfliktmönster sannolikt inte kommer att avta, snarare kommer konflikten att intensifieras och inta våldsammare former (Huntington, 1993:32).

2.5.2 Nationalistisk idealtyp

Jag har valt att konstruera den nationalistiska idealtypen med utgångspunkt i den revolutionära nationalismen. Anledningen till att jag valt denna inriktning som utgångspunkt är att den är tämligen extrem i sitt förhållningssätt till den egna nationen, vilket skapar en tydlig motpol till den makronationalistiska idealtypen. Jag har då täckt in en större del av den makronationalistiska-nationalistiska skala som jag valt att undersöka, än om jag skulle valt idealtyper som ligger närmare varandra. Denna form av nationalism har sitt ursprung i Jean-Jacques Rousseaus kollektivistiska demokratisyn där social gemenskap och politisk enighet lyfts fram som centrala aspekter. Förespråkarna för den revolutionära nationalismen hävdar att varje nationalitet har sin egen nationalkaraktär. Detta kräver i sin tur ett gemensamt ursprungligt språk och en folklig kultur. Den nationella staten måste också vara självförsörjande för att undvika beroendeställningar till andra stater. De naturliga gränserna skulle också komma att leda till revolutionära krig för att skydda nationalstatens gränser, dessa krig skulle dock ha en sammansvetsande effekt på nationens invånare och skulle i sin tur leda fram till en nationell enighet. Den tyske filosofen Johann Gottlieb Fichte är en av de stora idégivarna inom denna inriktning, han gick så långt som att förespråka en näst intill total isolering av nationalstaterna då internationella kontakter riskerar att skada ovannämnda nationalkaraktär. En utförligare beskrivning av de olika analysdimensionerna återges nedan.

Primär enhet för identifikation

Det grundläggande för den nationalistiska ideologin är att staterna ska utgöras av en enda nationalitet som med sina nationalkaraktäristiska drag bör sträva efter politiskt och ekonomiskt oberoende. Den primära enheten för identifikation utgörs därför av en stabil, oberoende och homogen nationalstat som ramas in av tydliga naturliga gränser. Folket ses som bärare av den nationella karaktären varpå demokrati blir en grundläggande komponent. Det demokratiskt valda styret ska ha stort inflytande och vara aktivt ingripande gällande inkomstfördelning och säkerhet. Den tidigare nämnda nationalkaraktären kännetecknas i sin tur av ett antal markörer som beskrivs utförligare nedan.

Markörer för enheten

Nationalstaten kännetecknas av en homogen nationalitet som delar ett gemensamt *språk* och en gemensam *folklig kultur*. En tredje viktig markör för nationalstaten är dess *naturliga gränser*. Det är dessa gränser som ramar in nationen och också dessa nationella gränser som kommer ligga till grund för konflikter. Nationalstaten bör helt sakna inslag från främmande kulturer då det riskerar att försvaga den nationella enigheten, men trots att den egna nationaliteten värderas högt så innebär detta inte att andra nationaliteter nedvärderas. Fichte hävdade med bestämdhet att alla folk fyller en viktig funktion för mänskligheten och bör därför utveckla sin nationella egenart, men detta bör ske strikt åtskilda och isolerade från varandra. Detta förutsätter dock en tydlig politisk självständighet och ekonomisk självförsörjning för att inte riskera att hamna i beroendeställning till någon annan stat (Larsson, 2006:203). Genom denna avskildhet från främmande nationalstater och kulturella influenser så uppstår inte heller några större förändringar av den egna nationalstaten och dess karaktär.

Upplevd hotbild

Det främsta hotet mot nationalstaten och dess nationalkaraktär utgörs som nämnts ovan av främmande kulturella influenser och territoriella konflikter som uppstår vid nationalstatens territoriella gränser. I sin strävan efter att bli homogena och självständiga bör nationalstaterna slå vakt om dessa gränser och göra dem svårgenomträngliga för andra stater och nationer, även om det involverar våldsamma konflikter. Det är i dessa gränskonflikter som folket svetsas samman i en gemensam nationell identitet. Anledningen till denna isolering är att värja sig från all form av främmande kulturella influenser då detta upplevs skadlig för den egna nationalkaraktären. De oberoende, självförsörjande nationalstaterna bör i allra högsta grad avskärmats från varandra, om man lyckas med detta så hävdar Fichte att det ”*uppstår mycket snart en hög grad av nationell ära och en skarpt avgränsad nationalkaraktär*” (Larsson, 2006:205).

<u>Analysdimensioner</u>	Makronationalistisk idealtyp	Nationalistisk idealtyp
Primär enhet för identifikation	<i>Civilisation</i>	<i>Nationalstat</i>
Markörer för enheten	<i>Gemensam västerländsk kultur baserad främst på religion och värderingar</i>	<i>Nationalkaraktär: språk, folkkultur, ursprunglig etnicitet, naturliga gränser</i>
Upplevd hotbild	<i>Andra civilisationer, religioner och värdesystem</i>	<i>Konkurrerande nationer och påverkan av främmande kulturer</i>

Tabell 1: Sammanfattning idealtyper

3 Resultatredovisning

Jag kommer nu med utgångspunkt i dessa analysdimensioner söka kategorisera innehållet i mitt analysmaterial i syfte att kunna analysera huruvida partiet rört sig i någon specifik riktning på den makronationalistiska-nationalistiska skalan. Jag inleder med partiprogrammet från 1999 och fortsätter sedan med principprogrammet från 2003, och slutligen det senaste som antogs den 26:e november 2011.

3.1 Sverigedemokraternas Partiprogram 1999

Bakgrund

I januari 1999 publicerades det partiprogram som utgjorde partiets officiella riktlinjer vid det framgångsrika valet 2002. Partiet höjde sig då med 1,07 procentenheter från riksdagsvalet 1998 där partiet fick 0,4 procent av rösterna. Ökningen i kommunvalet var än mer markant där partiet gick från 8 mandat i 4 kommuner vid valet 1998, till 49 mandat i 29 kommuner i följande val 2002 (Sverigedemokraterna, 2011). Dessa valframgångar hade föregåtts av 15 års partipolitiskt arbete med avsaknad av några liknande valmässiga genombrott.

Hur och när de Sverigedemokratiska politikerna inledde sitt arbete med partiet råder det delade uppfattningar om. Partiet grundades officiellt den 6:e februari 1988, men kritiker hävdar att partiet

inledde sitt arbete 9 år tidigare genom skapandet av den radikalare rörelsen Bevara Sverige Svenskt (BSS) (Ekman & Poohl, 2010:21ff). Grundarna till BSS hade i sin tur kopplingar till fascistiska och nazistiska rörelser, men i ett försök att vinna ett bredare stöd tonades dessa frågor ner och kom att ersättas av en kamp mot det mångkulturella samhället. Efter tveksamma framgångar valde BSS att 1985 bilda allians med Sverigepartiet, också de starka motståndare av det mångkulturella samhället. Framgångarna uteblev även där och partiet splittrades snabbt. Men flera av BSS-grundarna gav inte upp och valde att bilda ett nytt parti 1988, Sverigedemokraterna (SD). Trots att partiet försökte jobba bort sitt förflutna och istället fokuserade på hotet av den påstådda massinvandringen så behöll de en hård retorik och hade flera framstående medlemmar med tydliga kopplingar till nazistiska och fascistiska rörelser. Partiet fick ökat stöd i varje val men större framgångar uteblev. En betydande vändpunkt för partiet kom 1995 när Mikael Jansson, tidigare centerpartist, blev partiledare. Jansson lade mycket kraft på att göra sig av med skinnskallar och uttalade nazister från partiet för att skapa en seriösare framtoning. Under ett års tid sjönk därmed SD:s medlemsantal från 1000 till 400 (Bjurwald, 2011:229) Hans reformer av partiet gav resultat i de stora framgångarna i valet 2002. Mot bakgrund av detta valgenombrott har jag valt att börja min analys i partiprogrammet från 1999.

Primär enhet för identifikation

Inledningsvis så målas Sverige upp i romantiserande termer av vajande vetefält, bedårande fjällvärld, karga stenkuster och Smålands djupa skogar (Sverigedemokraterna, 1999:1) Något som ärvts från tidigare generationer och som nu är till låns av framtida generationer. Man går långt tillbaka i tiden och hävdar att Sveriges folk vuxit fram ur flockar av urfolk som intog regionen som idag utgör Skandinavien efter det att inlandsisen smält bort. Dessa folk kom sedan att sammansvetsas och utgjorde tillsammans ett rike som senare fick sina naturliga gränser och utvecklades till en fast enhet. Det nationella arvet tillskrivs en central roll och förekommer på flera håll i texten, tidigare generationer lyfts fram som flitiga och arbetsamma i sitt arbete att ena folket och bygga upp dagens Sverige.

Vikten av denna nedärvda kulturella enighet återkommer på flera håll i texten och sammanfattas; ”*Vi tror att en etniskt och kulturellt homogen nation har större förutsättningar för en fredlig utveckling än en mångkulturell heterogen statsbildning. Erfarenheten talar för att gemensamma rötter stärker den nationella samhörigheten och bidrar till stabilitet och rättvisa.*” (ibid:3) Utöver detta fokus på den svenska nationen så har även Norden tillskrivs en alldeles unik identitetsmarkör för SD. Goda nordiska relationer och ett fördjupat samarbete länderna emellan, samt en enad front i utrikespolitiska frågor förespråkas i avsnittet *Sverige och världen* (ibid:20). Utöver Sverige och

Norden som identifikationskälla uppmanas även till stolthet över att vara europé då Europa hävdas vara högställt både vad gäller kultur och vetenskap. De europeiska länderna hävdas härstamma från en gemensam historia och kulturarv. I följande mening hävdas däremot att styrkan ligger i den mångfald av nationella arv och identiteter, varpå en konstruerad europeisk identitet skulle vara något icke önskvärt. Kontentan blir att kulturutbyten kan vara berikande och positiva under förutsättningar att den nationella identiteten är stark. Detta sammanfattas till; *”Det är inte önskvärt att våra respektive olikheter försvinner i en alleuropeisk smältdegel, utan vad som krävs är istället en medveten kamp för att försvara den mosaik av folk och länder som Europa består av.”* (ibid:5) Någon identifikation med länder utanför Europa återfinns inte i programmet.

Markörer för enheten

Denna högt värderade nation och kulturella enighet kräver statligt skydd; *”Det är en ansvarsfull statslednings främsta uppgift att slå vakt och värna om sitt eget folks kultur och inhemska traditioner”* Dock läggs mycket vikt vid ett större folkligt deltagande i beslutsfattandet genom folkomröstningar, ett fördjupat kommunalt självstyre samt decentralisering av makten. Partiet hävdar sig vilja utgöra en tolk för allmänintresset då det är särintressen som hävdas ligga till grund för nationens problem. Det utopiska samhället beskrivs i programmet som uppbyggt på *fosterlandskärlek* och *gemenskap* där idealism, samarbete och ansvarstagande uppmuntras. SD vill blåsa liv i den svenska folksjälens och arbeta för den svenska kulturens utveckling och ställning.

Till skillnad från Fichte så hävdar SD i programmet att ett gott samarbete mellan de europeiska länderna, dock med bibehållen suveränitet är grundläggande för fred i Europa. Däremot skulle en konstruerad gemensam identitet där den nationella suveräniteten inskränks utgöra ett direkt hot mot den europeiska freden. Därför anser SD att Sverige inte bör vara anslutet till EU då det hotar det nationella oberoendet. De hävdar även att det kan bli aktuellt att lämna FN om de globala flykting- och miljöproblemen inte löses då all form av internationellt samarbete som inkräktar på den nationella självständigheten bör avslutas.

SD hävdar vidare att människor bör leva där de har en möjlighet att bilda sig en nationell identitet. Att utomeuropeiska flyktingar kommer till Sverige beskrivs som problematiskt då de ursprungliga identiteterna är olika, dessa bör istället hjälpas genom biståndsinsatser på plats alternativt i kulturellt liknande länder. En lugn migration inom Europa beskrivs som genomförbar då de nationella identiteterna är liknande på grund av ett visst gemensamt arv. De influenser som tillåts är med andra ord sådana som i så hög grad som möjligt liknar den egna nationens egenskaper. Vad som eftersträvas är ett bevarande av de nedärvda nationella identiteterna med minimal påverkan från

andra kulturer. Vilket därmed också bör innebära minimala förändringar av den nationella identiteten.

Upplevd hotbild

Utvecklingen av det ekonomiska och sociala välståndet avtog under 1960-talet. Detta hävdas bero på en ökad internationalism bland de traditionella politiska ideologierna. Under ledorden ”internationell solidaritet” hävdas den redan förda politiken leda till att den nationella sammanhållningen undergrävs och det svenska folkhemmet börjar utvecklas till ett splittrat våldssamhälle. Det målas upp ett dystopiskt samhälle där politikerna sedan slutet på 60-talet inte haft nationens bästa för ögonen och att de nationella kulturyttringarna ersatts av en internationaliserad nöjesindustri. Den förda politiken hävdas ha upplöst etiska och moraliska principer, som en följd av detta påstås aborter, skilsmässor, alkoholmissbruk och brottslighet ha ökat. Utöver den moraliska upplösningen målas det även upp en hotbild om en ohämmad invandring som gjort Sverige till en plats för internationella ligor, terrorister, förbrytare och knarksyndikat (ibid:2).

Det svenska kulturarvet hävdas vara hotat från flera håll, bland annat genom bristfällig kulturundervisning i skolorna, en ökad utomeuropeisk invandring och även den USA-influerade skräpkulturen (ibid:11). En utomeuropeisk invandring beskrivs som mer problematisk än en europeisk invandring av två huvudsakliga skäl; dels beskrivs den utomeuropeiska identiteten som mer olik den svenska identiteten vilket försvårar en neutraliseringsprocess. Och dels så hävdas att den utomeuropeiska invandringen antar större proportioner än den europeiska. Även utomeuropeisk adoption skall stoppas, utan någon närmare beskrivning på vad som är problematiskt med den. Den långsiktiga målsättningen är att återskapa *Sverige som en svensk nation* (ibid:14).

3.2 Sverigedemokraternas Principprogram 2003

Bakgrund

Programmet antogs vid Riksstämman den 4e maj 2003. Detta analysmaterial är dock från Riksstämman den 8e maj 2005 då ändringar av programmet antogs. Under perioden efter det att programmet 1999 publicerades har SD genomgått ett antal förändringar. Jimmie Åkesson tillträdde som partiledare 2005 efter att ha varit ordförande i Sverigedemokraternas Ungdomsförbund (SDU) sedan 2000. Åkesson blev därmed den första partiledaren utan någon koppling till vit makt-rörelsen (Bjurwald, 2011:229ff). Åkesson hade ännu högre ambitioner än Jansson att göra sig av med de fascistiska och nazistiska kopplingarna och göra SD till ett seriöst politiskt parti att räkna med. Han hävdade i SD-bulletinen före valet 2006 att det var hög tid att göra sig av med den missvisande

rasiststämpeln och att det var just denna som hindrade partiet från politiska framgångar. Den tidigare partisymbolen i form av en brinnande fackla ersattes av en blåsippa, och partiet antog ledorden *Trygghet & Tradition* (Mattsson, 2010:17ff).

Primär enhet för identifikation

Den nationalistiska principen är i detta program än mer uttalad än i programmet 1999, här har den givits ett helt eget avsnitt. Även begrepp som familj och hembygd är helt centrala. Likt det tidigare programmet så understryks tidigt vikten av en gemensam identitet som skapas utifrån en kulturellt och etniskt homogen befolkning. Den nationalistiska principen bygger på idén om nationalstaten där statens invånare bör utgöras av en homogen nation. Den känslomässiga identifikationen bygger på det kollektiva och då i synnerhet familjen och nationen.

Markörer för enheten

Politiken har inspirerats främst från det förra sekelskiftets nationalkonservativism och även delvis från den socialdemokratiska folkhemstanken vilket verkar ligga till grund för familjens starka ställning som identitetsbärare.

Kulturell mångfald beskrivs här i positiva ordalag; *”Kulturell mångfald är lika nödvändig för mänskligheten som biologisk mångfald för naturen”* (Sverigedemokraterna, 2003:5) Officiellt tillskrivs här alltså inte någon kultur ett högre värde än någon annan, i avsnittet om nationell frihet hävdar man att Sverige är svenskarnas land men att detta inte innebär att svenskarna är bättre än andra nationaliteter. I mångkulturella stater tenderar alltid en kultur att växa sig stark på bekostnad av de svagare, därför skall det mångkulturella samhället baseras på ett system av starka, homogena nationalstater och bör inte förekomma inom så kallade statsnationer – ett territorium som innefattar flera nationaliteter.

Man talar även om möjligheterna till identifikation med andra kulturer. Likt programmet 1999 så beskrivs de kulturella skillnaderna mellan de nordiska länderna som mindre än skillnaderna till kulturellt mer avlägsna länder. Detta möjliggör ett nordiskt samarbete i högre utsträckning än andra internationella samarbeten.

Till skillnad från 1999 års program lyfts FN och deklARATIONEN om mänskliga rättigheter fram som helt centrala. Partiet söker även legitimera den nationalistiska principen med ett beaktande av de mänskliga rättigheterna, då ett system baserat på nationalstater hävdas främja mångfalden av kulturer.

Möjligheterna att bli en del av den svenska nationen är mer framträdande i detta program än tidigare. Man talar här om en öppen svenskhet som innebär att den som av sig själv och av andra uppfattas som svensk också är svensk. Detta gör det möjligt för människor från andra nationer att bli en del av den svenska nationen. Det betonas dock att detta är en svår uppgift och kan i vissa fall ta flera generationer.

Upplevd hotbild

I avsnittet om kränkningar av den nationella principen sammanfattas tre hot som beskrivs som allvarligast mot den nationella principen, dessa är; *invandring, överstatlighet* och *imperialism*.

Hotet från *invandringen* beskrivs genom att; ” *Ett uttalat mål att skapa ett pluralistiskt samhälle har medfört ett allvarligt hot mot den svenska nationen och dess homogena sammansättning*” (ibid:6). Lösningen är en kraftigt begränsad invandring. För de som redan befinner sig i Sverige anges två möjliga val; återvandring och assimilering.

Vad gäller hotet från *överstatligheten* så hävdar partiet att denna typ av maktdelegering bidrar till obalanserade maktförhållanden och splittring på grund av ländernas olikheter. Att beslutsfattandet sker långt ifrån folket strider också mot SD:s principer om decentralisering och folkligt inflytande.

Det *imperialistiska* hotet ger sig till känna genom kulturell imperialism där internationaliseringen och globaliseringen har inneburit ett hot mot de enskilda kulturerna. Dock så understryker man i programmet att idéutbyte över statsgränserna kan vara positivt så länge det inte påtvingas.

3.3 Sverigedemokraternas Principprogram 2011

Bakgrund

Den 26e november 2011 antogs Sverigedemokraternas senaste principprogram. Programmet är mer omfattande, och innehåller fler områden som berörs på ett djupare plan än i de tidigare programmen. Nationalismen är fortfarande central men har nu kompletterats med den nya ideologiska beteckningen socialkonservatism. Partiets strävan är att placera sig i mitten på den politiska höger-vänsterskalan. När programmet lades fram som förslag blossade flera debatter upp. Bland annat om nationalismens närvaro då den inte längre utgör partiets främsta ideologiska beteckning. Flera mer traditionalistiska partianhängare har uttryckt oro över detta. Journalisten Annika Hamrud som följt SD länge, beskriver i en intervju i Sveriges Televisions program Agenda att partiets ambition är att bli ett parti som lockar stora delar av väljarkåren. Detta upplevs problematiskt med den nationalistiska beteckningen då denna term förknippas med främlingsfientlighet. Trots dessa stridigheter kring nationalismens roll i det nya programmet så är

partiledningen noggranna med att understryka att nationalismen inte skjuts åt sidan till fördel för socialkonservatismen utan att socialkonservatismen bygger på en stabil nationalistisk grund. Jimmie Åkesson hävdade i samma intervju att nationalismen bör ses som partiets grundsyn medan värdekonservatismen, som socialkonservatismen ger uttryck för, snarare är ett värdesystem som svarar på samhällets alla frågor och anger riktningarna för den faktiska politiken (Agenda, 20 nov, 2011).

Primär enhet för identifikation

Nationalismen och nationen beskrivs i programmet fortfarande som primära enheter för identifikation. Nationalismen beskrivs som ”*det enskilt viktigaste verktyget i arbetet med att bejaka den gemensamma identiteten och samhällets inre solidaritet*” (Sverigedemokraterna, 2011:7). Socialkonservatismen hävdas vila på en nationalistisk grund. Vad som menas med socialkonservatismen i detta fall är ett förenande av vad som beskrivs som de bästa komponenterna i den traditionella vänstern och i den traditionella högern och därigenom befästa partiets påstådda position som ett mittenparti. Detta innebär något förenklat ett förenande av den vänsterpolitiska folkhemstanken med högerpolitikens värdekonservatism. Denna strävan hävdas främjas av nationalism och ett stärkande av den nationella identiteten. Den nationella identiteten byggs i sin tur upp av en gemensam kultur och historia.

Sverige beskrivs också som en del av större kulturgemenskaper. Då främst den nordiska som man vill bejaka och vidareutveckla. Men man talar även om en nordeuropeisk, europeisk och västerländsk kulturgemenskap som sker på jämlik och frivillig basis. Därmed kan man skönja fler nivåer av enheten för identifikation i det nya principprogrammet än vad man kunnat tidigare.

Markörer för enheten

Den nationalistiska ideologin är i allmänhet löst definierad och innebär i sin mest nedskalade form endast att den egna nationens intressen ska sättas i främsta rummet, att den egna nationen skall vara fri och suverän i förhållande till andra nationer och stater samt att statens gränser så långt det är möjligt ska sammanfalla med nationens utbredningsområde (ibid:8). Detta beskrivs som de mest grundläggande nationalistiska principerna som Sverigedemokraterna ställer sig bakom. Andra markörer för partiets nationalism är att den är demokratisk och universell. Det vill säga att alla nationer i världen tillskrivs samma värde och rättigheter som krävs för den egna nationen.

Ett minimum av språkliga, religiösa och kulturella olikheter hävdas främja ett samhälles sammanhållning, stabilitet och trygghet. Det är också just kultur, språk, lojalitet och identitet som definierar nationen. Kultur beskrivs som ett mångtydigt begrepp, men dess viktigaste definition är

socialt överförda levnadsmönster (ibid:9). De hävdar också att de nationalistiska principerna skall utgöra en färdriktning och ett rättesnöre, snarare än regler som skall tillämpas kompromisslöst i alla lägen. Partiet erkänner att ideologier aldrig kan vara fullkomliga då de är skapade av människor som av naturen är ofullkomliga. Verkligheten är dessutom så komplex att man omöjligt kan hävda att vissa regler kan gälla i alla sammanhang. Exempelvis så hävdas nationalstaten vara omöjlig att upprätthålla i de fall där mindre nationer har historisk rätt till ett visst territorium. Partiet erkänner även att nationalism och fosterlandskärlek i vissa fall har vuxit till hat och våld gentemot andra nationer men beskriver det som befängt att döma ut alla former av nationalism för den sakens skull. Partiet understryker att dess nationalism är öppen och ickerasistisk då även människor med bakgrund i andra nationer har möjlighet att bli en del av den svenska nationella gemenskapen.

I programmet hävdas att det finns flera sätt att bli medlem i den svenska nationen. Dels så kan man födas in i den vilket under SD:s första år som parti var den enda möjligheten. Och dels så kan man aktivt välja att uppgå i den och assimileras om man är född i en annan nation. Man kan dock inte bibehålla en lojalitet gentemot två nationer utan måste då överge sin tidigare nation. På samma sätt kan en medlem i den svenska nationen välja att vara lojal mot en annan nation och anamma den nya nationens språk och kultur, detta innebär då att personen upphör att vara en del av den svenska nationen. Är man adopterad i tidig ålder så räknas man som infödd svensk om adoptivföräldrarna är svensktalande och har en svensk eller även nordisk identitet. Detta till skillnad från programmet 1999 där ett förbud mot utomeuropeisk adoption förespråkades.

Möjligheterna till assimilering är dock varierande, ju större skillnader det är mellan den ursprungliga nationen och den svenska, desto komplexare anses assimileringprocessen. Processen hävdas bli än mer problematisk om det är stora grupper från en och samma nation som ska assimileras i den svenska. I sådana fall kan en assimileringprocess ta flera generationer eller helt utebli. Detta är en av partiets centralaste officiella orsaker till förespråkandet av en begränsad invandring.

Upplevd hotbild

Då assimileringförsöken haft varierande framgångar så hävdas hotet mot det nationalistiska samhället utgöras av mångkulturalism där flera nationella kulturer lever tillsammans och bibehåller sina respektive kulturer och identiteter. Oavsett om ambitionen med det mångkulturella samhället är att kulturerna skall upplösas och smältas samman till en mångkultur eller om det skall förbli ett särkulturellt samhälle så beskrivs det som scenarier som kommer leda till ökad rotlöshet,

segregation, otrygghet, motsättningar samt en minskad välfärd. Lösningen på detta överhängande hot från mångkulturalismen hävdas ligga i en begränsad invandring, samt en återgång till den assimilationspolitik som rådde i Sverige fram till 1975 där de förhållandevis få invandrare som kom till Sverige på sikt förväntades överge sina ursprungliga identiteter och kulturer och istället uppgå i den svenska nationen. Någon konkret hotbild riktad mot den europeiska eller västerländska kulturgemenskapen omnämns ej.

Analysdimensioner	Partiprogram 1999	Principprogram 2003	Principprogram 2011
Primär enhet för identifikation	<i>Nationen, Norden</i>	<i>Nationen, Familjen</i>	<i>Familjen, Nationen, Norden, Nordeuropa, Europa, Västerländsk kulturgemenskap</i>
Markörer för enheten	<i>Nationalism, Suveränitet, visst mellanstatligt samarbete med Europa och Norden</i>	<i>Nationalism, kulturella gemensamma identiteter</i>	<i>Socialkonservatism, Nationalism, värdekonservatism, folkhemstanken</i>
Upplevd hotbild	<i>Internationalism, miljöförstöring</i>	<i>Invandring, Överstatlighet, Imperialism</i>	<i>Invandring, Mångkulturalism</i>

Tabell 2: Sammanfattning materialredovisning.

4 Analys

I detta avsnitt kommer jag att söka jämföra analysmaterialet mot de två idealtyperna med ambitionen att se om nationalismens karaktär utvecklats i någon av riktningarna. Efter att ha gått igenom analysmaterialet upprepade gånger med de uppställda idealtyperna som ett raster över texten så har kunnat skönja tendenser i programmen som kan härledas till båda idealtyperna. Jag inleder här med att se till de tendenser som kan knytas an till den makronationalistiska idealtypen.

4.1 Makronationalistisk idealtyp

Graden av likheter till denna idealtyp har varierat över tid. I alla program understryks starka kopplingar till de Nordiska länderna och att detta samarbete både bör fördjupas och utvidgas. Orsakerna till dessa starka kopplingar kan utifrån programmen förklaras med ett gemensamt

historiskt och kulturellt ursprung, samt geografisk närhet. Dessa kopplingar har varit något problematiska att placera in på den makronationalistiska-nationalistiska skalan då det varken rör sig om ett civilisatoriskt, eller om ett strikt nationalistiskt resonemang. Dock rör det sig om en gränsöverskridande identifikation varpå man kan dra vissa makronationalistiska kopplingar, om än i mindre skala än i idealtypen.

I alla program återfinns också en viss identifikation med övriga Europeiska länder, dock inte lika starkt som till de nordiska länderna. Det uppmanas bland annat i programmet 1999 till en stolthet över att vara europé. Vikten av att bibehålla sin suveränitet i denna europeiska kulturgemenskap understrycks dock flertalet tillfällen varpå ett fullkomligt civilisatoriskt resonemang, utöver denna gemensamma identifikation uteblir.

Denna gränsöverskridande identifikation blir som allra tydligast i det senaste principprogrammet från 2011 där man talar om en nordeuropeisk, europeisk och västerländsk kulturgemenskap. Dessa gemenskaper har stora likheter med det makronationalistiska resonemanget i idealtypen där man talar om gränsöverskridande identifikationsmönster baserade på kulturella likheter. Detta i kombination med det resonemang som förts i programmet om nationalismens ofullkomlighet och otillräcklighet skapar tydliga likheter till den makronationalistiska idealtypen.

Min analys visar alltså på en öppnare inställning till makronationellt identitetsskapande i programmet 2011 mot vad man gjorde 1999. Utöver ovannämnda makronationalistiska identifikationsmönster så visar sig dessa tendenser även i den öppna svenskhet som började förespråkas i programmet 2003. Där man inte längre hävdar att svenskheten grundar sig i etnicitet. Denna öppnare inställning till vem som kan bli en del av den svenska kulturen återfinns också i programmet från 2011 och kan liknas vid principen om torn countries i idealtypen. I torn countries-principen hävdas att länder med en splittrad identitet kan välja att gå upp i en ny civilisation om den egna och den nya civilisationen accepterar detta. I programmet från 2003 hävdas att den som av sig själv och av andra uppfattas som svensk också är svensk varpå man kan göra kopplingar till torn countries-principen, men på individnivå istället för på stats – eller civilisationsnivå.

Dessa tendenser som kan knytas an till den makronationalistiska idealtypen upplever jag vara ett resultat av den ökade kontakten som råder mellan världens olika samhällen genom globaliseringen. I dessa kontakter skapas olika sammanslutningar baserade på religion, kulturella likheter och värdesystem vilket skapar en bredare identifikationsbas.

Ökad medvetenhet kring globala problem som kretsar kring säkerhet och miljö kräver också gemensamma åtgärder. Detta upplever jag ha drivit SD till en högre nivå av identifikation än den

som ryms inom Sveriges territoriella gränser och då i synnerhet med de stater som delar uppfattningen om ett hot från icke-västerliga samhällen.

4.2 Nationalistisk idealtyp

Vad gäller den nationalistiska idealtypen så kan man dra flera givna paralleller från alla tre program. Nationalismen ges en central roll i alla program om än något marginaliserad i det senaste till följd av den socialkonservativa beteckningen. Sedan 1999 har SD varit noggranna med att understryka vikten av demokrati och då i decentraliserad och kollektivistisk form. Detta i enlighet med Rousseaus kollektivistiska demokratisyn som delvis ligger till grund för idealtypen. Även suveränitetsprincipen och vikten av ekonomiskt oberoende till andra stater lyfts fram som central i alla program.

Man talar också genomgående om vikten av en gemensam nationell identitet vilket kan liknas vid den nationalkaraktär som Fichte värderar högt i idealtypen. Det är också denna gemensamma identitet som hävdas vara hotad från olika håll; internationalisering, imperialism, överstatlighet, invandring och mångkulturalism. Dessa hot har intagit en allt mer makronationell och civilisatorisk karaktär i de studerade programmen. I det första programmet inkluderades ”skräpkultur” från USA i den internationalistiska hotbilden. Något som inte nämns i de senare programmen, allra minst i det senaste där man istället hävdar sig tillhöra en gemensam västerländsk kulturgemenskap.

Hur denna gemensamma identitet skapas varierar något i de olika programmen vilket också placerar dem på olika avstånd från den nationalistiska idealtypen. I programmet 1999 baserades denna gemensamma identitet på ett gemensamt kulturellt arv och på en gemensam etnicitet – i enlighet med idealtypen. I senare program har främst etniciteten, men även betoningen av nationellt arv tonats ned. Den öppna svenskheten tillåter nu alltså människor från kulturellt avlägsna delar av världen att bli en del av den svenska kulturen så länge man är beredd att helt överge sin ursprungliga kultur och istället bli lojal mot den svenska kulturen. Detta är svårare att förena med den nationalistiska idealtypen utan kan istället, som tidigare nämnts, liknas vid den makronationalistiska idealtypen och torn countries-principen.

I likhet med Fichtes uppfattning om alla folks lika värde så upprepar man i alla program att alla nationer uppfyller viktiga funktioner. Dock beskrivs det som problematiskt för dessa att leva tillsammans då det riskerar att skada den gemensamma identiteten och istället leda till rotlöshet. Även Fichte hävdade att denna form av samexistens skulle skada nationalkaraktären. Min tolkning

av orsaken till att detta lyfts fram så tydligt är att SD söker undvika officiella uttalanden som kan härledas till främlingsfientlighet och ett nedvärderande av andra kulturer.

Sammanfattningsvis kan alltså flera aspekter i programmen knytas an till den nationalistiska idealtypen. Dock visar min empiriska analys på en viss lättnad av nationalismen främst i det senaste programmet där nationalismen som ideologi beskrivs i mer normativa termer och som något som måste kunna anpassas till verklighetens alla unika situationer. Huruvida denna omskrivning utgör verkliga förändringar i partiets politik eller om det enbart är förskönande definitioner är något problematiskt att utläsa ur dessa program. Detta hade säkerligen visat sig tydligare vid studier av den allmänna debatten kring partiet.

5 Slutsats

5.1 Frågeställningar

Utifrån denna analys har jag kunnat utläsa följande svar på studiens ursprungliga frågeställning;

1. Vilken är enligt Sverigedemokraterna den primära enheten för gemensam identifikation?

Alla tre program ser alltså *nationen* och *familjen* och i viss utsträckning även *Norden* som betydelsefulla enheter för identifikation. I begränsad omfattning lyfts även *Europa* fram som en enhet för identifikation om än inom ett system av suveräna nationalstater. I det sista programmet kan en viss grad av djupare identifikation skönjas även på högre nivåer; *Nordeuropa*, *Europa* och *Västvärlden*. Dock ligger fokus fortfarande främst på en romantiserad bild av den egna nationen och familjen.

2. Vilka är de främsta markörerna för denna enhet?

Hur dessa enheter definieras skiljer sig något åt men främst handlar det om en *gemensam kulturell identitet*. I 1999 års program återfinns ursprungliga, nedärvda identiteter som har sin utgångspunkt i invandrade urfolk från tiden efter inlandsisen. Medan programmen från 2003 och 2011 har en mer makronationell och öppen uppfattning kring identitetsskapande där man kan finna olika nivåer av identiteter utöver de nordiska och den svenska nationella identiteten, men nationalismen i sin renodlade form där nationalstatsprincipen står i centrum förekommer i alla program, om än uttryckt på varierande sätt. Suveränitetsprincipen följer naturligt på nationalstatsprincipen och det självständiga förhållandet till andra stater är närvarande i alla tre program. Detta skapar en viss

paradox till den öppnare och bredare inställningen till identitetsskapande där möjligheterna att gå upp i den svenska nationen ändå hävdas finnas. Jag uppfattar detta skifte som ett försök att passa bättre i en inomparlamentarisk roll och vinna ett bredare stöd hos väljare som inte vill uppfatta sig själva som främlingsfientliga. Inställningen till mellanstatliga samarbeten verkar ha öppnats upp något vilket blir tydligt i den positiva inställningen till FN-samarbetet som återfinns i programmet från 2003 och 2011. Detta är också något jag upplever utgöra en del av partiets strävan efter att framstå som seriösa och icke-rasistiska.

3. Vad upplevs utgöra de viktigaste hoten mot denna enhet?

Utifrån min empiriska analys kan man sammanfatta hotbilden till att utgöras av externa faktorer som riskerar att skada ovannämnda nationella identitet. Dessa påstådda hot har intagit olika former i de olika programmen. Till en början var det i hög grad kopplat till globalisering och främmande kulturella influenser. Att dessa kopplingar gjorts är föga förvånande då globaliseringen hävdas reducera nationalstatens suveränitet och handlande. Detta kan leda till en inskränkning av statens förmåga att slå vakt om den nationella välfärden och skydda den "egna" befolkningen. Detta riskerar i sin tur att skapa en oro bland folket som resulterar i ett ökat stöd för nationalistiska och populistiska rörelser (Hettne, 2005:105). Mot denna bakgrund upplevs det helt i linje med SD:s nationalistiska politik att opponera sig mot vad de kallar för internationaliseringen av samhället. I programmet från 2003 har denna hotbild konkretiserats ytterligare till att utgöra hot från överstatliga samarbeten där statens makt inskränks, samt påtvingade kulturmöten i form av imperialism och invandring. Hotbilden har i det senaste programmet kommit att utvecklas vidare och har stort fokus på den påstådda massinvandringen och hur den har kommit att skapa ett mångkulturellt samhälle som allvarligt skadar den nationella identiteten.

5.2 Sammanfattande reflektioner

Efter ingående studier av de tre programmen, och med utgångspunkt i studiens ursprungliga frågeställning kan jag skönja två huvudsakliga förändringar. Detta gäller dels nivån på enheten för identifikation, och dels möjligheterna till förändring av den nationella identiteten. Från att ha varit strikta i sin inställning till den egna nationen som enda källa till identifikation så verkar SD:s politik, till viss del ha formats av det civilisatoriska tänk som beskrivs i den makronationalistiska idealtypen. I detta fall beskrivs det civilisatoriska resonemanget främst genom identifikation med Norden, men även till viss del med Europa och Västvärlden. Min tolkning av detta är att man upplever ett hot från främmande kulturer och då i synnerhet från den muslimska kulturen. Detta har

förenat flera europeiska länder i en kamp mot den påstådda islamiseringen av Europa (Larsson, 2006). Denna kamp tror jag har haft en enande effekt vilket bidragit till att SD talar om en europeisk och västerländsk kulturgemenskap – likt det resonemang som förts av Samuel Huntington och som förekommer i den makronationalistiska idealtypen.

En annan viktig slutsats gäller partiets syn på föränderlighet. Från att vara restriktiva i sin syn på den svenska nationen och kulturen så talar man senare om en öppen svenskhet som återkommer på flera håll. Att vara svensk handlar enligt SD idag inte om etnicitet, hudfärg eller arv. Åkesson beskrev detta i sitt tal på landsdagarna med att *"Svenskheten sitter inte skinnet, den sitter i ditt beteende och i dina värderingar"* (Tv4-Nyheter, 26 nov 2011). Även på partiets hemsida görs försök att definiera svenskhet utifrån traditioner, mat, kläder, musik och personlighetsdrag. Dock nämns inget om etnicitet eller arv (Sverigedemokraterna, 2011) Min empiriska analys visar på förändringar hos partiet där man gått från att vara ytterst kritiska till internationella influenser, till att inta en något öppnare inställning till möjligheten att assimileras i den svenska kulturen.

Huruvida dessa förändringar är verkliga eller enbart förskönande omskrivningar för att vinna bredare väljarstöd är svårt att avgöra utifrån denna studie. Jag upplever de officiella program som ligger till grund för studien vara innehållsligt mer tillrättalagda än partiets politik som kommit fram i den offentliga debatten. Varpå ett avgörande om det rör sig om reella förändringar eller ej blir problematiskt utifrån studerade program. Detta innebär en viss kritik mot mitt material då denna avgränsning till de officiella programmen innebär en begränsning i hur mycket man kan säga om den faktiska politiken. Däremot visar de program som analyserats i denna studie på en öppnare form av nationalism och därigenom en öppnare inställning till identitetsskapande, vilket jag hävdar är i linje med den makronationalistiska idealtypen.

Då jag själv förhåller mig mycket kritisk till SD:s politik upplever jag det problematiskt med denna tillrättalagda, seriösare framtoning eftersom potentiella väljare riskerar att tro att partiet är mindre radikalt än vad det egentligen är. Min uppfattning utifrån den offentliga debatt som förs och de internetforum där de sverigedemokratiska politikerna kanaliserar sin politik, visar på en långt mer radikal omvärldssyn än den som presenteras i de officiella programmen. Detta leder mig till slutsatsen att den reella skillnaden mellan partiets ideologiska inriktning under 90-talet och den som presenterats i de två senaste principprogrammen är marginell. De förändringarna som ägt rum begränsas främst till den nationella identitetens utökning till en makronationell identitet som baseras på ett motstånd mot det som upplevs främmande. Medan de förändringar som uppmärksammas

ovan gällande en öppen svenskhet och icke-rasism främst utgör en del i arbetet att framstå som mindre radikala och därmed locka större väljargrupper.

5.3 Förslag till vidare forskning

För framtida studier på detta område finns det flera spännande upplägg. Som en fortsättning på denna studie hade det varit intressant att plocka in ytterligare program för att bredda analysmaterialet till sakpolitiska områden. Då kanske främst det invandringspolitiska programmet från 2007 då det tar upp flera aspekter av de upplevda hotbilder, och den enhet för identifikation som stått i centrum i denna studie. Detta hade tillfört en mer sakpolitisk vinkel på denna ideologiska studie. Det hade också varit intressant att undersöka partiets relation till andra RHP-partier för att få en uppfattning kring dess makronationalistiska-nationalistiska position i förhållande till partier med liknande ambitioner. För att kunna närma sig ett svar på frågan huruvida de ideologiska förändringar som ägt rum är reella eller taktiska omskrivningar, skulle en kombinerad studie av officiella program och den offentliga debatten vara intressant för en jämförande studie.

6 Referenser

Tryckta källor

- Bergström, Göran, Boréus Kristina (2000) *Textens mening och makt, Metodbok i samhällsvetenskaplig textanalys*, Lund: Studentlitteratur
- Bjurwald, Lisa (2011) *Europas Skam*, Stockholm: Natur & Kultur
- Ekman, Mikael, Poohl, Daniel (2010) *Ut ur skuggan, En kritisk granskning av Sverigedemokraterna*, Stockholm: Natur & Kultur
- Hellström, Anders, (2010), *Vi är de goda: Den offentliga debatten om Sverigedemokraterna och deras politik*, Hägersten: Tankekraft
- Hettne, Björn (2005) *Från Pax Romana till Pax Americana*, Estland: Santérus förlag
- Hettne, Björn (1998) *Den globala nationalismen: Nationalstatens historia och framtid*, Stockholm: SNS (Studieförbund, Näringsliv och samhälle)
- Huntington, Samuel P (2006) *Civilisationernas kamp: Mot en ny världsordning*, Stockholm: Atlantis
- Huntington, Samuel P (1993) *The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order*, Foreign Affairs: Summer 1993;72,3; ABI/INFORM Global
- Jansson, Anton, (2010) *Liberty, equality, exclusion, Sverigedemokraterna and liberal anti-immigrant frames in Western Europe*. Master thesis in European studies. Göteborgs Universitet: VT 2010.
- Larsson, Göran, (2006), *Muslimerna kommer! Tankar om islamofobi*, Riga: Makadam
- Larsson, Reidar (2006) *Politiska ideologier i vår tid*, Lund: Studentlitteratur
- Lodenius, Anna-Lena och Larsson, Stieg, (1994) *Extremhögern*, Kristianstad: Tidens Förlag
- Lodenius, Anna-Lena, (2011) *Krutdurk Europa*, Stockholm: Bilda förlag
- Mattsson, Pontus (2010) *Sverigedemokraterna in på bara skinnet*, Litauen: Natur & Kultur
- Orrenius, Niklas, (2010) *Jag är inte rabiatt, jag äter pizza: En bok om Sverigedemokraterna*, Stockholm: Mån-pocket
- Rydgren, Jens (2005) *Från skattemissnöje till etnisk nationalism: högerpopulism och parlamentarisk högerextremism i Sverige*. Lund: Studentlitteratur

Elektroniska källor:

- http://www.nytimes.com/2011/07/31/opinion/sunday/the-rise-of-the-macro-nationalists.html?_r=1 (Besökt 12.11.2011)
- <http://sverigedemokraterna.se/vart-parti/valresultat/> (Besökt 29.11.2011)
- http://www.tv4play.se/nyheter_och_debatt/nyheterna?title=sd_antog_nytt_principprogram&videoid=2102281 (Besökt 29.11.2011)
- www.svtplay.se program: Agenda, del 12/16 sändes 20.11.2011, (Besökt 30.11.2011)
- <http://sverigedemokraterna.se/vara-asikter/var-politik-a-till-o/vad-ar-svensk-kultur/> (Besökt 2011-11-29)

Politiska program:

- Sverigedemokraternas Partiprogram 1999
- Sverigedemokraternas Principprogram 2003. Version innehållande de ändringar som antogs vid riksårsmötet den 8 maj 2005
- Sverigedemokraternas Principprogram 2011
- Sverigedemokraternas invandringpolitiska program 2007